

Relationship Between the Degree of Students' Mobile-Phone Usage and Domains of Their Academic Procrastination

Fatemeh Khosravi¹, BiBi Eshrat Zamani², Esmaeil Zaraii Zavaraki³

¹ Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University Electronic Campus, Tehran, Iran

² Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran

³ Educational Technology, Faculty of psychology and educational sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

*Corresponding author: BiBi Eshrat Zamani, Educational Sciences, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran., Email: nhdzamani@yahoo.com

Article Info

Keywords: Mobile-phone, Dimensions of academic procrastination, Students.

Abstract

Introduction: Academic procrastination is one of the most challenging problems facing students today. The aim of this study was to identify the relationship between the rate of mobile-phone use in university students and domains of their academic procrastination.

Methods: The research method was descriptive-correlational. Its population was all students consisted of all male and female students studying at the University of Isfahan and Isfahan University of Medical Science in the 2017-2018 academic year. According to Krejcie and Morgan table, 375 student were selected by proportional stratified sampling method. The Sevari academic procrastination questionnaire (with dimensions of deliberating procrastination, procrastination caused by physical-mental and procrastination caused by disorganization), were used for data gathering. Data were analyzed by SPSS software applying Pearson product-moment correlation matrix and analysis of variance..

Results: The findings of the study suggested that there was a positive significant relationship between the rate of excessive mobile-phone usage in general and all the components of academic procrastination.

Conclusion: The results of the research indicated that there was a relationship between excessive use of mobile phones and academic procrastination among students that showed the importance of considering appropriate solutions for prevention and reduction of academic procrastination among students.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

بررسی رابطه بین میزان استفاده از تلفن همراه با ابعاد اهمال کاری تحصیلی بر حسب رشته تحصیلی دانشجویان

فاطمه خسروی^۱، بی بی عشرت زمانی^{۲*}، اسماعیل زارعی زوارکی^۳

^۱گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، تهران، ایران

^۲گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

^۳گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

*نویسنده مسؤل: بی بی عشرت زمانی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. ایمیل: nhdzamani@yahoo.com

چکیده

مقدمه: اهمال کاری تحصیلی یکی از مهمترین چالش‌هایی است که استادان و دانشجویان دانشگاه‌ها با آن روبرو هستند. با توسعه روزافزون فناوریهای سیار، اهمیت این مسئله برای یافتن راه‌حلهای ممکن بیشتر می‌شود. هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین میزان استفاده از تلفن همراه بر ابعاد اهمال کاری تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاههای دولتی اصفهان برحسب رشته تحصیلی دانشجویان بوده است.

روش‌ها: این پژوهش یک مطالعه توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش تمامی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه اصفهان و علوم پزشکی اصفهان در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند که بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۳۷۵ نفر از آنها به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه اهمال کاری سواری (۱۳۹۱) و پرسشنامه محقق ساخته کاربرد تلفن همراه استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که بین استفاده مفرط از تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی به طور کلی و ابعاد آن رابطه مثبت وجود دارد. این رابطه بر اساس رشته تحصیلی دانشجویان متفاوت است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان دهنده وجود رابطه مثبت بین میزان استفاده از تلفن همراه و ابعاد اهمال کاری تحصیلی در بین دانشجویان می‌باشد و لازم است برای پیشگیری و کاهش اهمال کاری ناشی از استفاده مفرط از تلفن همراه راهکارهای مناسب اتخاذ شود.

واژگان کلیدی: تلفن همراه، ابعاد اهمال کاری تحصیلی، دانشجویان، رشته تحصیلی.

مقدمه

پیشرفت و عدم دسترسی به اهداف، پیامدهای نامطلوب و جبران ناپذیری به همراه داشته باشد [۱۱].

اهمال کاری در همه حیطه‌های رفتاری و فعالیت‌ها رخ می‌دهد اما شکل عمومی آن اهمال کاری تحصیلی (academic procrastination) است که در جایگاه آموزش اتفاق می‌افتد. اهمال کاری تحصیلی یک مشکل رایج و جدی تحصیلی است [۱۲، ۱۳]. این رفتار به خصوص در بین دانش‌آموزان و دانشجویان بسیار رایج است [۱۴]، و به معنای به تأخیر انداختن شروع و یا تکمیل یک تکلیف درسی [۱۵] و یا به تعویق انداختن تکمیل پروژه‌های عملی و حتی کسب آمادگی برای امتحان است [۱۶]. به واسطه رفتارهای اهمال کاری تحصیلی، دانشجویان نمی‌توانند عملکرد واقعی خود را در فرایند یادگیری استفاده کنند و بنابراین دچار شکست می‌شوند [۱۷]. اهمال کاری از وظایف علمی و تحصیلی، رفتاری است که در قرن حاضر به طور وسیع گزارش شده است و در پژوهش‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است [۱۸]. از جمله پژوهش He نشان داد ۹۷ درصد دانشجویان به نوعی دچار اهمال کاری هستند. ۴۸ درصد اغلب و یا بیشتر اوقات در انجام وظایف اهمال دارند [۱۵]. یافته‌های پژوهش Lakshminarayan و همکاران، نشان داد که بین اهمال کاری و عملکرد تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی رابطه منفی وجود دارد [۱۹]. تنبلی، انگیزه پایین، استرس و همچنین علاقه زیاد به استفاده از فناوری‌های جدید و اینترنت و تکالیف دشوار از جمله دلایلی است که دانشجویان برای اهمال کاری تحصیلی خود بیان کرده‌اند [۱۵].

از آنجایی که اهمال کاری مسأله رایج در میان دانشجویان می‌باشد و باعث ایجاد مشکلات عمده از جمله، استرس، اضطراب و در نهایت افت تحصیلی و ترک تحصیل می‌شود و می‌تواند در بلندمدت اثرات آموزشی و پژوهشی زیادی را برای این قشر به وجود آورد، شناسایی عواملی که باعث اهمال کاری در دانشجویان می‌شود، حائز اهمیت است. شناسایی این عوامل می‌تواند گامی در جهت رفع این مشکل باشد. یکی از این عوامل استفاده زیاد از فناوری‌های جدید و بخصوص تلفن همراه است که به عنوان یک ابزار ارتباطی در اختیار اکثر قریب به اتفاق دانشجویان قرار گرفته است. با گسترش اینترنت و چند کاربردی بودن تلفن همراه، این وسیله ارتباطی تأثیراتی را بر فعالیت‌های علمی دانشجویان گذاشته است. از جمله نتایج پژوهش Lau نشان داد که استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای اهداف غیر علمی مانند بازی، پیش بینی کننده منفی عملکرد علمی دانشجویان بوده است [۲۰]. همچنین پژوهش‌ها نشان داد بین استفاده افراطی از تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی رابطه معنادار وجود داشته است [۲۱].

در سال‌های اخیر، دسترسی به دستگاه‌های دیجیتال مقرون به صرفه به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. تلفن همراه هوشمند ابزاری مهم است که برای تسهیل در فعالیت‌ها و زندگی انسان به کار می‌رود [۱]. تلفن‌های هوشمند و تبلت‌ها در مدارس و دانشگاه‌ها هم به عنوان یک وسیله سرگرمی و هم به عنوان یک ابزار آموزشی به وفور استفاده می‌شود [۲]. تفاوت بین تلفن‌های همراه و رایانه‌ها روز به روز کمتر می‌شود، به طوری که بسیاری از عملکردهای رایانه‌ها را تلفن‌های همراه می‌توانند انجام دهند [۳]. از این رو، تلفن‌های همراه هوشمند به یک رایانه پیشرفته تبدیل شده‌اند [۵] که می‌توانند یک وسیله برنامه ریز، دوربین، ابزاری برای جستجوی اینترنتی، سرگرمی و صوتی تصویری باشند. علاوه بر این، به کاربران امکان مرور و استفاده از برنامه‌های برخی و بازیابی منابع وب در هر زمان و مکانی را می‌دهد. در هر جا کاربران تلفن همراه می‌توانند به مردم در سراسر جهان متصل شوند. برنامه‌های مختلف مانند عکس‌های دیجیتال، موسیقی و سرگرمی به کاربران امکان می‌دهد اوقات فراغت خود را سپری کنند و با گرفتن عکس، ضبط کلیپ‌های ویدیویی برای ذخیره در آلبوم و ارسال به وب سایت‌ها مطالب و دیدگاه‌های خود را با خانواده و دوستان به اشتراک بگذارند [۴].

استفاده از تلفن همراه (Mobile-phone) روی نگرش‌ها، ارزش‌ها، اعتقادات و رفتار افراد مؤثر است. در زمان حاضر استفاده از تلفن همراه بخشی جدایی ناپذیر از زندگی افراد و در کنار آن منبع ایجاد مشکلاتی برای افراد و سازمان‌ها شده است [۶]، به طوری که Liu و همکاران استفاده مفرط از آن را به عنوان یک مشکل مزمن و پیچیده در جامعه مدرن نام می‌برند [۳]. از جمله مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که استفاده نامناسب از ابزارهای دیجیتال بخصوص تلفن همراه سبب پدید آمدن نوع جدیدی از اعتیاد شده و سبب شده تا دانشجویان بجای استفاده از انرژی خود برای سازندگی و تلاش برای بهبود بخشیدن به وضعیت موجود، از درس و زندگی غافل شده و ساعات زیادی را در حال پرسه زدن با تلفن‌های همراه باشند. در کنار آسیب‌های جسمانی و روحی روانی ناشی از این پدیده، غافل ماندن از درس و مطالعه و اهمال کاری (Procrastination) در انجام تکالیف درسی از عوارض جانبی این پدیده روبه افزایش است [۷، ۸، ۹].

اهمال کاری نقطه ضعف شخصیتی است [۱۰] و عملی است که در نظر اول هدفش خوشایند کردن زندگی است ولی در اغلب موارد جز استرس، به هم ریختگی و شکست‌های پیاپی پیامد دیگری ندارد. اهمال کاری می‌تواند از طریق ممانعت از

دارای مشکل حذف و ۳۷۵ پرسشنامه در تجزیه و تحلیل نهایی استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

برای سنجش اهمال کاری تحصیلی از پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سواری (۱۳۹۱) استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۱۲ سؤال و سه مؤلفه است که با هدف سنجش اهمال کاری تحصیلی و ابعاد آن تدوین شده است. ابعاد اهمال کاری تحصیلی عبارتند از: اهمال کاری عمدی (۵ گویه) اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی (۴ گویه) و اهمال کاری ناشی از بی-برنامگی (۳ گویه) ساخته شده است. گویه‌های پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از همیشه (۵)، بیشتر اوقات (۴)، بعضی اوقات (۳)، به ندرت (۲) و هرگز (۱) نمره‌گذاری می‌شود. جهت تعیین روایی پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی، از پرسشنامه اهمال کاری تاکمن (۱۹۹۱) استفاده شد و از طریق همبسته کردن این دو آزمون مقدار ضریب همبستگی ۰/۳۵ بدست آمد و نشانگر آن است که این دو آزمون در ۰/۳۵ شاخص‌های قابل سنجش همبسته بوده و در مابقی شاخص‌های متفاوتی را می‌سنجد. پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش اندازه‌گیری آلفای کرونباخ (۰/۸۵) محاسبه شده است [۲۴].

پرسشنامه کاربرد تلفن همراه (فرم ۳۶ سوالی) شامل دو بخش اطلاعات فردی و میزان و چگونگی استفاده از تلفن همراه می‌باشد. بخش اطلاعات فردی از سؤال‌هایی درباره سن، جنس، سطح تحصیلات، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی تشکیل شده است. بخش اطلاعات مربوط به میزان و مدت زمان استفاده از تلفن همراه شامل دو دسته سؤال چندگزینه‌ای و سؤال‌هایی با مقیاس لیکرت می‌باشد. پایایی این پرسشنامه در پژوهش، زمانی و همکاران (۱۳۹۲) با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۰ به دست آمده است و روایی محتوایی آن توسط پنج نفر از اعضای هیأت علمی مجرب دانشگاه اصفهان مورد تأیید قرار گرفته است.

نتایج

میزان استفاده از تلفن همراه بسته به نوع استفاده در جدول شماره (۱) دیده می‌شود.

همچنین پژوهش‌ها به وجود رابطه بین میزان زمان استفاده از امکانات تلفن همراه و اهمال کاری اذعان دارند [۲۲، ۲۳]. با توجه به آنچه گفته شد، اهمال کاری تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی تأثیرگذار است، عملکرد تحصیلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و با عنایت به پژوهش‌های متعددی که گویای ارتباط مثبت و معنادار تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی می‌باشد، سؤالی که مطرح است این است که آیا هر نوع استفاده‌ای از تلفن همراه سبب اهمال کاری تحصیلی است و یا اینکه استفاده-های خاصی سبب پدید آمدن این عارضه می‌باشد. از این رو، در پژوهش حاضر سعی می‌شود به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود.

- ابعاد اهمال کاری تحصیلی در دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان و علوم پزشکی اصفهان چگونه است؟
- آیا بین میزان استفاده از تلفن همراه با اهمال کاری تحصیلی بر اساس رشته تحصیلی رابطه وجود دارد؟

روش کار

پژوهش حاضر با توجه به اهداف، کمی و از نوع پیمایشی است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را تمامی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه‌های اصفهان و علوم پزشکی اصفهان به تعداد ۱۴۵۵۰ نفر که در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ مشغول به تحصیل بودند را تشکیل دادند که بر اساس جدول Krejcie and Morgan, ۳۷۵ نفر از آنها بر اساس نمونه گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. بعد از آماده‌سازی ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات، دو پرسشنامه به طور همزمان بین دانشجویان دانشکده‌های علوم انسانی، فنی و مهندسی و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی توزیع شد. داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی شامل جدول فراوانی و آمار استنباطی مانند ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل، تحلیل واریانس و آزمون حداقل تفاوت بین میانگین‌ها و با استفاده از نرم افزار SPSS تحلیل شد. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سواری (۱۳۹۱) و جهت بررسی میزان استفاده از تلفن همراه از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. حدود ۴۰۰ پرسشنامه بین دانشجویان توزیع و از این تعداد پرسشنامه‌های

جدول ۱. توزیع میزان استفاده از تلفن همراه در روز توسط دانشجویان

میزان استفاده	فراوانی	درصد
۱-۳ بار	۲۵۷	۶۸/۵
۴-۶ بار	۷۸	۲۰/۸
۷-۱۰ بار	۱۷	۴/۵
بیش از ۱۰ بار	۲۳	۶/۱
جمع	۳۷۵	۱۰۰

بررسی رابطه بین میزان استفاده از تلفن همراه با ابعاد اهمال کاری تحصیلی

۳۴/۴	۱۲۹	کمتر از ۵ دقیقه	میزان تماس در روز
۳۰/۴	۱۱۴	۵-۱۰ دقیقه	
۱۶/۵	۶۲	۱۰-۲۰ دقیقه	
۷/۲	۲۷	۲۰-۳۰ دقیقه	
۱۱/۵	۴۳	بیش از ۳۰ دقیقه	
۱۰۰	۳۷۵	جمع	
۴۸/۸	۱۸۳	۱-۳	ارسال پیام کوتاه
۲۰/۰	۷۵	۴-۶	
۱۱/۷	۴۴	۷-۱۰	
۱۹/۵	۷۳	بیش از ۱۰ بار	
۱۰۰	۳۷۵	جمع	
۴۱/۳	۱۵۵	کمتر از ۲۰ دقیقه	گوش کردن به موسیقی
۳۶/۵	۱۳۷	۲۰ تا ۶۰ دقیقه	
۱۴/۴	۵۴	۶۰-۱۲۰ دقیقه	
۷/۷	۲۹	بیش از ۱۲۰ دقیقه	
۱۰۰	۳۷۵	جمع	
۴۱/۳	۱۵۵	کمتر از ۲۰ دقیقه	استفاده از شبکه های اجتماعی
۳۶/۵	۱۳۷	۲۰ تا ۶۰ دقیقه	
۱۴/۴	۵۴	۶۰ تا-۱۲۰ دقیقه	
۷/۷	۲۹	بیش از ۱۲۰ دقیقه	
۱۰۰	۳۷۵	جمع	

مربوط به "فعالیت‌های دیگری را به انجام تکالیف درسی ترجیح می‌دهم با ۳/۱۹" زمان زیادی راجهت کارهای دیگری صرف می‌کنم تا برای تکالیف درسی "۳/۱۷ و کمترین میانگین مربوط به "در انجام تکالیف درسی به توانایی خود شک و تردید دارم" با ۲/۳۷ بوده است.

بر اساس نتایج جدول (۴) میانگین اهمال کاری عمدی در همه رشته‌ها نزدیک بهم است و میانگین آنها از بقیه ابعاد اهمال کاری بیشتر است. بیشترین میانگین در این بعد متعلق به رشته پزشکی می باشد. در ابعاد اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی و اهمال کاری بی‌برنامگی بیشترین میانگین متعلق به رشته فنی و مهندسی است.

سوال دوم: آیا رابطه‌ای بین میزان استفاده از تلفن همراه با اهمال کاری تحصیلی بر اساس گروه و رشته تحصیلی وجود دارد؟

همانطور که در جدول (۵) دیده می‌شود بین اهمال کاری کل و همه موارد استفاده، همبستگی معنی دار وجود دارد و بیشترین همبستگی بین استفاده از شبکه‌های مجازی و اهمال کاری کل دیده می‌شود. در مورد ابعاد اهمال کاری؛ در همه ابعاد اهمال-کاری، بیشترین همبستگی متعلق به شبکه‌های مجازی و گوش کردن به موسیقی است و معنی دار نیز می باشد.

همانگونه که اطلاعات جدول (۱) نشان می‌دهد استفاده دانشجویان از امکانات گوناگون تلفن همراه متفاوت است. بیشترین میزان استفاده از تلفن همراه استفاده از شبکه‌های-اجتماعی می‌باشد. این نتیجه همسو با پژوهش میرزایی و همکاران (۱۹۹۵) می‌باشد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی را در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رایج و ابزار مورد استفاده نیز از طریق تلفن همراه می باشد.

همانطور که اطلاعات جدول (۲) نشان می دهد، ۳۷/۹٪ از دانشجویان دانشگاه رازی بیش از ۲ ساعت در روز از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند که آمار استفاده از شبکه‌های اجتماعی در آن دانشگاه از دانشگاه اصفهان می‌باشد که شاید بیانگر این نکته است که در شهرهای کوچکتر بدلیل نداشتن و یا کمبود وسایل تفریحی، شبکه‌های اجتماعی نقش مهمتری در پرکردن اوقات فراغت دارد که لازم است تحقیقات بیشتری در این مورد انجام شود.

برای پی بردن به رابطه بین میزان استفاده مفرط از تلفن همراه با ابعاد اهمال کاری ابتدا به بررسی ابعاد اهمال کاری تحصیلی در دانشجویان پرداخته می‌شود.

سؤال اول: ابعاد اهمال کاری تحصیلی در دانشجویان دانشگاه اصفهان چگونه است؟

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد میانگین کل ابعاد اهمال کاری ۲/۹۲ درصد است که بیشترین میانگین

جدول ۲. میزان استفاده دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی دانشگاه رازی

طبقه	فراوانی	درصد	درصد معتبر
کمتر از ۳۰ دقیقه	۳۱	۸/۸	۸/۸

بررسی رابطه بین میزان استفاده از تلفن همراه با ابعاد اهمال کاری تحصیلی

۱۸/۵	۱۸/۵	۶۵	بین ۳۰ دقیقه تا ۱ ساعت
۳۴/۸	۳۴/۸	۱۲۲	بین ۱ تا ۲ ساعت
۲۰/۸	۲۰/۸	۷۳	بین ۲ تا ۳ ساعت
۱۷/۱	۱۷/۱	۶۰	بیش از ۳ ساعت
۱۰۰	۱۰۰	۳۵۱	کل

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد پاسخ گویه‌های مربوط به ابعاد اهمال کاری تحصیلی

عامل	گویه‌ها	هرگز	بندرت	گاهی اوقات	بیشتر اوقات	همیشه	میانگین
اهمال کاری عمدی	۱ در انجام تکالیف درسی، کند عمل می‌کنم	۴۰	۹۹	۱۳۵	۷۵	۲۶	۲/۸۵
	۲ فعالیت‌های دیگری را به انجام تکالیف درسی ترجیح می‌دهم	۲۱	۷۵	۱۳۷	۹۳	۴۹	۳/۱۹
	۳ چون وقت کافی دارم انجام تکالیف درسی را به تاخیر می‌اندازم	۲۴	۸۸	۱۲۱	۹۷	۴۵	۳/۱۳
	۴ چون از آینده خبر ندارم انجام تکالیف درسی را به تاخیر می‌اندازم	۷۴	۱۱۹	۹۸	۶۲	۲۲	۲/۵۷
	۵ برای انجام ندادن تکالیف درسی بهانه می‌آورم.	۶۶	۱۰۸	۱۰۰	۶۶	۳۵	۲/۷۲
اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی روانی	۶ احساس می‌کنم برای تکالیف و مطالعه درسی انرژی کافی ندارم	۴۸	۱۰۵	۱۰۲	۷۵	۴۵	۲/۹۰
	۷ در موقع انجام تکالیف درسی دچار حواس پرتی می‌شوم	۲۵	۱۰۵	۱۰۸	۸۹	۴۸	۳/۰۸
	۸ در موقع انجام تکالیف درسی زود احساس خستگی می‌کنم	۱۹	۱۰۰	۱۲۴	۸۲	۵۰	۳/۱۱
	۹ در انجام تکالیف درسی به توانایی خود شک و تردید دارم	۱۰۴	۱۱۴	۹۴	۳۹	۲۴	۲/۳۷
بی‌برنامگی اهمال کاری	۱۰ تکالیف درسی را بدون برنامه‌ریزی انجام می‌دهم.	۶۰	۱۰۵	۸۹	۷۳	۴۸	۲/۸۵
	۱۱ زمان زیادی را جهت کارهای دیگری صرف می‌کنم تا برای تکالیف درسی.	۳۵	۷۶	۱۰۵	۱۰۵	۵۴	۳/۱۷
	۱۲ تصمیم می‌گیرم تکالیف درسی را انجام دهم اما در عمل سهل‌انگاری می‌کنم	۲۸	۱۰۱	۱۰۰	۸۹	۵۷	۳/۱۲

جدول ۴. مقایسه میانگین مولفه‌های اهمال کاری برحسب رشته تحصیلی

ابعاد اهمال کاری تحصیلی	رشته تحصیلی	میانگین	انحراف معیار
اهمال کاری عمدی	فنی و مهندسی	۱۳/۳۲	۳/۰۲
	پزشکی	۱۴/۷۲	۴/۶۵
	سایر	۱۳/۸۶	۴/۴۸
اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی	فنی و مهندسی	۱۲/۲۲	۳/۷۴
	پزشکی	۱۲/۰۵	۴/۱۰
	سایر	۱۰/۷۱	۳/۴۰
اهمال کاری بی‌برنامگی	فنی و مهندسی	۹/۴۶	۳/۰۵
	پزشکی	۹/۳۰	۳/۱۸
	سایر	۸/۸۸	۳/۱۳

جدول ۵. ضریب همبستگی اسپرمن رابطه بین ساعات استفاده از تلفن همراه با ابعاد اهمال کاری تحصیلی

اهمال کاری عمدی		اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی		اهمال کاری بی‌برنامگی		کل	
r	p	r	p	r	p	r	p
۰/۱۲۱	۰/۰۱۹	۰/۰۳۹	۰/۴۴۸	۰/۰۹۲	۰/۰۷۵	۰/۱۸۰	۰/۰۰۱
۰/۱۰۵	۰/۰۴۲	۰/۰۸۷	۰/۰۹۴	۰/۱۳۱	۰/۰۱۱	۰/۰۶۴	۰/۳۱۳
۰/۲۱۸	۰/۰۰۱	۰/۰۹۴	۰/۰۶۸	۰/۲۵۲	۰/۰۰۱	۰/۲۷۱	۰/۰۰۱
۰/۳۲۳	۰/۰۰۱	۰/۲۷۲	۰/۰۰۱	۰/۳۳۸	۰/۰۰۱	۰/۳۶۱	۰/۰۰۱

بررسی رابطه بین میزان استفاده از تلفن همراه با ابعاد اهمال کاری تحصیلی

جدول ۶. ضریب همبستگی بین میزان اهمال کاری تحصیلی با میزان استفاده از تلفن همراه برحسب رشته تحصیلی

علوم انسانی		علوم پزشکی		فنی و مهندسی		ابعاد اهمال کاری تحصیلی
sig	r	sig	r	sig	r	
۰/۰۰۱	۰/۳۴۳	۰/۰۰۱	۰/۳۵۱	۰/۲۷۶	۰/۱۰۹	اهمال کاری عمدی
۰/۰۰۱	۰/۳۱۵	۰/۰۰۱	۰/۳۸۹	۰/۰۴۲	۰/۲۰۳	اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی
۰/۰۰۱	۰/۳۱۲	۰/۰۰۲	۰/۳۱۲	۰/۰۳۵	۰/۲۱۰	اهمال کاری بی برنامه‌گی

پزشکی با علوم انسانی معنی‌دار بوده است. میزان استفاده از تلفن همراه در دانشجویان فنی و مهندسی و علوم پزشکی بیشتر از دانشجویان علوم انسانی است.

بر اساس نتایج جدول (۹) اختلاف میانگین نمره اهمال کاری عمدی در دانشجویان گروه فنی و مهندسی با علوم انسانی معنی‌دار بوده است. میزان اهمال کاری عمدی در دانشجویان فنی و مهندسی بیشتر از دانشجویان علوم انسانی است.

بر اساس نتایج جدول (۱۰) اختلاف میانگین نمره اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی در دانشجویان گروه فنی و مهندسی و پزشکی با علوم انسانی معنی‌دار بوده است. میزان اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی در دانشجویان فنی و مهندسی و علوم پزشکی بیشتر از دانشجویان علوم انسانی است.

بر اساس نتایج جدول (۶)، بین میزان استفاده از تلفن همراه و اهمال کاری عمدی در دانشجویان گروه تحصیلی علوم پزشکی و علوم انسانی، اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی و بی برنامه‌گی در دانشجویان در هر سه گروه در سطح $p < 0.05$ رابطه معنی‌دار وجود دارد.

بر اساس نتایج جدول (۷) f مشاهده شده در خصوص میزان استفاده از تلفن همراه، اهمال کاری عمدی، اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی، در سطح $p < 0.05$ معنی‌دار بوده است. بنابراین بین میزان استفاده از تلفن همراه، اهمال کاری عمدی، اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی، در دانشجویان برحسب رشته تحصیلی تفاوت وجود دارد.

بر اساس نتایج جدول (۸) اختلاف میانگین نمره میزان استفاده از تلفن همراه در دانشجویان گروه فنی و مهندسی و

جدول ۷. مقایسه میانگین نمره میزان استفاده از تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی دانشجویان برحسب رشته تحصیلی

p	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات		
۰/۰۰۸	۴/۸۷	۴۵۷/۳۳۹	۲	۹۱۴/۶۷۸	بین گروهی	میزان استفاده از تلفن همراه
		۹۳/۷۵۴	۳۷۲	۳۴۸۷۶/۵۵۹	درون گروهی	
			۳۷۴	۳۵۷۹۱/۲۳۷	کل	
۰/۰۲۵	۳/۷۳	۷۱/۹۲۲	۲	۱۴۳/۸۶۵	بین گروهی	اهمال کاری عمدی
		۱۹/۲۶۳	۳۷۲	۷۱۶۵/۸۳۱	درون گروهی	
			۳۷۴	۷۳۰۹/۶۹۶	کل	
۰/۰۰۱	۷/۰۲۰	۹۵/۶۴۳	۲	۱۹۱/۲۸۵	بین گروهی	اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی
		۱۳/۶۲	۳۷۲	۵۰۶۸/۲۲۴	درون گروهی	
			۳۷۴	۵۲۵۹/۵۰۹	کل	
۰/۲۸۵	۱/۲۵۷	۱۲/۲۹	۲	۲۴/۵۸۴	بین گروهی	اهمال کاری بی برنامه‌گی
		۹/۷۷۹	۳۷۲	۳۶۳۷/۷۵۲	درون گروهی	
			۳۷۴	۳۶۶۲/۳۳۶	کل	

جدول ۸. مقایسه زوجی اختلاف میانگین نمره میزان استفاده از تلفن همراه در دانشجویان برحسب رشته تحصیلی

اختلاف میانگین	سطح معنی داری
۲/۵۰	۰/۰۳۹
۳/۵۷	۰/۰۰۴

جدول ۹. مقایسه زوجی اختلاف میانگین نمره اهمال کاری عمدی در دانشجویان برحسب رشته تحصیلی

اختلاف میانگین	سطح معنی داری
۱/۴۵	۰/۰۰۸

جدول ۱۰. مقایسه زوجی اختلاف میانگین نمره اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی در دانشجویان برحسب رشته تحصیلی

اختلاف میانگین	سطح معنی داری
۱/۵۱	۰/۰۰۱
۱/۳۳	۰/۰۰۴

بحث

که هر چقدر ساعات استفاده از تلفن همراه در طول روز بیشتر باشد اهمال کاری تحصیلی بیشتر است [۲۳].

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که ضریب همبستگی بین میزان استفاده از تلفن همراه با اهمال کاری عمدی و اهمال کاری کلی، میزان تماس با اهمال کاری عمدی، گوش دادن به آهنگ با اهمال کاری عمدی، بی برنامه‌گی و اهمال کاری کلی، و میزان استفاده از شبکه‌های مجازی و اجتماعی با هر سه بعد اهمال کاری و اهمال کاری کل معنی‌دار بوده است. یافته‌های حاضر را می‌توان چنین تبیین کرد که افرادی که میزان استفاده از تلفن همراه در آنها بالاست، دیگر فرصت کافی برای انجام فعالیت‌های درسی، کاری، ورزشی و حتی خواب ندارند. همچنین وابستگی زیاد به تلفن همراه به خصوص شبکه‌های مجازی و اینترنت با پیامدهای منفی در زمینه تحصیلی، شکست در درس، کمبود انگیزه برای ادامه تحصیل، کم توجهی به دروس همراه است [۲۴]. همچنین Lepp و همکاران در تبیین این یافته نشان دادند زمانی که دانشجویان وقت زیادی را صرف استفاده از تلفن همراه می‌کنند باعث مختل شدن خواب آنها می‌شود که این امر عملکرد تحصیلی آنها را به صورت منفی تحت تأثیر قرار می‌دهد، زیرا دیر خوابیدن و کاهش خواب شبانه موجب افزایش خواب روزانه در آنها شده و به تبع آن اهمال کاری تحصیلی در آنها بیشتر می‌شود [۲۵، ۲۶]. از طرف دیگر می‌توان گفت، دانشجویانی که کارها و تکالیف خود را بدون هیچ دلیل منطقی به تأخیر نمی‌اندازند و همواره منظم هستند، بی‌برنامه‌گی در زندگی آنها جایی ندارد، کمتر دچار اهمال کاری می‌شوند، بنابراین می‌توان گفت که نظم در زندگی یک عامل قوی و بازدارنده اهمال کاری محسوب می‌شود [۲۷، ۲۸]. بر اساس مطالعات اسماعیل نسب و همکاران و skues و همکاران بین تحمل پریشانی و رفتارهای اعتیادی مثل میزان استفاده زیاد از تلفن همراه رابطه منفی و معناداری وجود داشته است، به این معنا که استفاده بیش از حد از تلفن همراه در طول روز در دانشجویان با کاهش تحمل پریشانی منجر به افزایش استرس در آنها شده است و این استرس منجر به کاهش توانایی و اهمال کاری در آنها شده است [۲۹، ۳۰]. از طرفی دیگر طبق نظریات شناختی، اهمال کاری به دلیل تبلی و بی انگیزگی نیست، بلکه فرد اهمال کار به فعالیت‌های دیگر به غیر از تکلیفی که برای آنها در نظر گرفته شده علاقمند می‌شود. امکانات پیشرفته تلفن‌های همراه می‌تواند انگیزه قوی و پاداش‌های سریع تری را نصیب دانشجویان کند.

بر اساس ویژگی جمعیت‌شناختی رشته تحصیلی، میزان اهمال کاری عمدی در دانشجویان فنی و مهندسی بیشتر از دانشجویان علوم انسانی بوده است و در مورد ابعاد اهمال کاری و میزان اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی در دانشجویان فنی و مهندسی و علوم

استفاده رایج و افراطی از تلفن‌های همراه هوشمند به واسطه کاربردهای منحصر به فرد و جذاب آنها در بین نسل جوان به یکی از مشکلات جوامع مدرن مبدل شده است. بررسی دیدگاه شرکت کنندگان در پژوهش نشان داد بیشترین زمان استفاده از تلفن همراه در دانشجویان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گوش دادن به موسیقی بود و مکالمه و ارسال پیامک، کمترین میزان استفاده از تلفن همراه را در بین دانشجویان داشت. می‌توان گفت به دلیل گسترش اینترنت تلفن همراه، امکانات شبکه‌های اجتماعی از جمله تماس‌های صوتی، تصویری و نوشتاری، تلفن همراه کمتر برای مکالمه و ارسال پیامک مورد استفاده دانشجویان قرار گرفته است. از آنجا که تلفن همراه ابزاری قابل حمل می‌باشد دانشجویان به راحتی می‌توانند از تلفن همراه برای گوش دادن به موسیقی در اوقات فراغت خود و در مکان‌های مختلف استفاده کنند بنابراین استفاده از تلفن همراه به عنوان یک ابزار سرگرمی و پخش کننده موسیقی کاربرد زیادی در بین دانشجویان دارد.

در زمینه ابعاد اهمال کاری در بین جامعه مورد پژوهش، نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد t مشاهده شده در خصوص اهمال کاری تحصیلی ناشی از خستگی جسمی و روانی معنی‌دار بوده است. بنابراین مهمترین عامل اهمال کاری در دانشجویان اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی بوده است.

در زمینه رابطه بین استفاده از تلفن همراه و اهمال کاری، پژوهش‌های مختلف از جمله پژوهش Lakshminarayan و همکاران (۲۰۱۲) به رابطه منفی بین این دو متغیر اذعان داشته‌اند [۱۹]. پژوهش‌ها، عوامل مختلفی مانند علاقه زیاد به استفاده از اینترنت و تکالیف دشوار را، از جمله دلایل می‌دانند که باعث اهمال کاری تحصیلی در دانشجویان می‌شود [۱۵]. بر اساس پژوهش‌های انجام شده استفاده نامناسب از ابزارهای دیجیتال بخصوص تلفن همراه سبب پدید آمدن نوع جدیدی از اعتیاد شده و سبب شده تا دانشجویان بجای استفاده از انرژی خود برای سازندگی و تلاش برای بهبود بخشیدن به وضعیت موجود از درس و زندگی غافل شده و ساعات زیادی را در حال پرسه زدن با تلفن‌های همراه باشند. در کنار آسیب‌های جسمانی، روحی و روانی ناشی از این پدیده، غافل ماندن از درس و مطالعه و اهمال کاری در انجام تکالیف درسی از عوارض جانبی این پدیده روبه افزایش است [۸، ۷] که این پدیده جای تأمل و بررسی بیشتری دارد. همسو با این پژوهش، تحقیقات Solymani و همکاران نشان داد که بین استفاده افراطی از تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی و زیر مقیاس‌های آن (اهمال کاری عمدی، اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و روانی و اهمال کاری ناشی از بی‌برنامه‌گی) رابطه معنی‌دار وجود داشته است [۲۱]. پژوهش Erdogan و همکاران (۲۰۱۳) نیز نشان داد

تفاوت بین رشته‌های گوناگون تحصیلی در مؤلفه‌های اهمال- کاری تحصیلی و نیز نوع و میزان استفاده از تلفن همراه در بین آنها می‌تواند موضوع تحقیقات بعدی در این حیطه باشد.

پزشکی بیشتر از دانشجویان علوم انسانی بوده است. این مسأله می‌تواند ناشی از دشواری و حجم زیادتر تکالیف در رشته‌های فنی و مهندسی و علوم پزشکی باشد ولی همچنان علت دقیق این مسئله نیاز به پژوهش دارد.

نتیجه‌گیری

اهمال کاری تحصیلی یکی از عوامل ایجاد اختلال در یادگیری دانشجویان است، نتایج پژوهش نشان داد که بین میزان استفاده از تلفن همراه و اهمال کاری تحصیلی رابطه معنی‌دار وجود دارد. مدت زمان استفاده از تلفن همراه در طول روز با مختل کردن خواب و افزایش استرس در دانشجویان باعث افزایش اهمال کاری تحصیلی در آنها می‌گردد. بنابراین لازم است تحقیقات بیشتری در ارتباط با علل افزایش استفاده از تلفن همراه برای امور غیردرسی در دانشگاه‌ها انجام گیرد تا ضمن شناسایی این علل راهکارهای عملی برای مقابله با این پدیده ارائه شود. در ضمن راهکارهای لازم برای کاهش میزان استفاده غیر مفید از تلفن همراه و در نتیجه اهمال کاری تحصیلی اتخاذ شود. نتایج این پژوهش می‌تواند برای دست اندرکاران آموزش و پرورش، متولیان وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و سایر مؤسسات آموزشی و سایر علاقمندان به موضوع تأثیر فناوری بر عملکرد دانشجویان مفید باشد. بررسی علل

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در انجام پژوهش رعایت شده است و به مشارکت کنندگان در پژوهش در مورد محرمانه بودن نتایج اطمینان داده شده است.

تضاد منافع

این پژوهش با منافع و حقوق مادی و معنوی افراد حقیقی و حقوقی هیچگونه تعارضی ندارد.

منابع مالی

در انجام این پژوهش هیچ حمایت مالی در تمامی مراحل پژوهش صورت نگرفته و کلیه هزینه‌ها بر عهده نویسنده اول مقاله بوده است.

منابع

1. Arefin S, Islam R, Ahmed Mostafi M, Afrin Sh, Islam N. Impact of smartphone addiction on performance of business student: a case study, *Independent Journal of Management & Production*. 2017; 8(3): 955-975.
2. Felisoni, DD, Godoi AS. Cell phone usage and academic performance: An experiment, *Computers & Education*. 2018; 117: 175-187.
3. Liu LQ, Min G, Ting Yue S, Cheng L. The Influence of Mobile Phone Addiction on Procrastination: A Moderated Mediating Model. *Journal of Ergonomics*. 2018; 8(3):1-6.
4. Keengwe J, Schnellert G, Jonas D. Mobile phones in education: Challenges and opportunities for learning, *Education and Information Technologies*. 2012; 19(2):441-450.
5. Lee W, Shin S. A comparative study of smartphone addiction drivers' effect on work performance in U.S. and Korea, *The Journal of Applied Business Research*. 2016; 32(2): 507-516.
6. Salehan M, Negahban A. Social networking on smartphones: When mobile phones become addictive, *Computers in Human Behavior*. 2013; 29:2632-2639
7. Lepp A, Barkley JE, Karpinski, AC. The relationship between cell phone use, academic performance, anxiety, and Satisfaction with Life in college students, *Computers in Human Behavior*. 2014; 31: 343-350.
8. Qaisar, Sh, Akhter N, Masood A, Rashid S. Problematic Mobile Phone Use, Academic Procrastination and Academic Performance of College Students, *Journal of Educational Research*. 2017; 20(2):201-214.
9. Razavizadeh S, Parandeh A, Rahmati- Najarkolaei F. Pathology of Mobile Phone use in Military University

- Students from the Views of Media and Communications professionals: A Thematic Analysis. *J Mil Med*. 2018; 19 (6): 595-606.
10. Sepehrian, F, Jabari Lotf J. The effects of coping styles and gender on academic procrastination among university students. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*. 2011; 1(12): 2987 -2993.
11. Golestani bakht T, Shokri M. Relationship between Academic Procrastination with meta cognitive beliefs, *Quarterly. Journal of Social Cognition*, 2013; 2(1): 89-100.
12. Katz I, Eilat, K, Nevo N. 'I'll do it later': Type of motivation, self-efficacy and homework procrastination. *Motivation and Emotion*. 2014; 38(1): 111-119.
13. Kim KR, Seo EH. The relationship between procrastination and academic performance: A meta-analysis, *Personality and Individual Differences*. 2015; 82: 26-33.
14. Grunschel C, Partrzek J, Fries S. Exploring reasons and consequences of academic procrastination: an interview study, *European Journal of Psychology of Education*. 2013; 28: 841-861.
15. He, SC. A multivariate investigation into academic procrastination of university students. *Open Journal of Social Sciences*, 2017; 5: 12-24.
16. Hussain I, Sultan S. Analysis of procrastination among university student, *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2010; 5: 1897-1904.
17. Kagan M, Cakir O, Ilhan T, kandemir M. The explanation of the academic procrastination behaviour of university students with perfectionism, obsessive-compulsive and five factor personality traits, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2010; 2: 2121-2125.

18. Fulano C, Cunha J, Nunez J, Pereria B, Rosario R. Mozambican adolescents' perspectives on the academic procrastination process, *School Psychology International*. 2018; 39(2): 196-213
19. Lakshminarayan N, Potdar S, & Reddy, SG. Relationship between procrastination and academic performance among a group of undergraduate dental students in India. *Journal of Dental Education*. 2012; 77(4): 524-528
20. Lau WWF. Effects of social media usage and social media multitasking on the academic performance of university students, *Computers in Human Behavior*. 2017; 68: 286-291.
21. Solymani M, Mohammady A, Fallah zadeh Abarghoei F, Fallah zadeh Abarghoei, F. Mobile, modern challenges of life. *frooyesh*. 2017; 6 (1):177-190.
22. Gürültü E, Deniz L. Investigation of the relationship between high school students' academic procrastination behaviors and their use of social media, *Journal of Human Science*, 2017;14(1):772-788.
23. Erdogan U, Pamuk M, Eren-Yuruk S, Pamuk K. Academic procrastination and mobile phone. *International Academic Conference on Education, Teaching and E-learning*. 2013; 3379-3385.
24. Kuss DJ, Griffiths MD, Binder JF. Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Comput Hum Behav*. 2013; 29(3): 959-66. Doi: 10.1016/j.chb.2012.12.024.
25. Lepp A, Barkley JE, Karpinski, AC. The relationship between cell phone use and academic Performance in a sample of U.S. College students, *SAGE Open*.2015; 5(1).
26. Jenaro C, Flores N, Gomez. Vela M, Gonzalez-Gil F, Caballo C. Problematic Internet and cell-phone use: Psychological, behavioral, and health correlates. *Addict Res Theory*. 2007; 15(3): 309-320.
27. Narimani M, Mohammadi G, Almasirad N, Mohamadi C. [The role of moral intelligence and risk perception in predicting academic burnout and procrastination of students. *Sch Psychol*. 2017; 2. 122-145.
28. Mokhtaripour M, Siadat S. Comparison of the dimensions of moral intelligence from the viewpoint of scientists with the holy Quran. *Stud Islam Psychol*. 2010; 3. 97-118.
29. Smaili Nasab M, Andami Khoshk A, Azarmi H, Amar Rokhi A, Predictive Role of Deffeculty in Emotion Regulation and Distress Tolerance Students of Addiction. *Subst Abuse Addict Res*. 2014; 8(21): 50-63.
30. Skues J, Williams B, Oldmeadow J, Wise L. The effects of Boredom, Loneliness, and Distress Tolerance on problem internet use among university students. *Int Ment Health Addict*. 2015; 14(2):167-80.